

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. Existentiam scientiæ diuinæ demonstrari de fide non esse: vbi, &
objectionibus sit satis.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

Deo non est: ergo hæc deesse Deo non potest. Negatio autem hæc negationis scientiæ, scientia ipsa est. Secunda demonstratio huic similis sumitur ex prædicato viuentis perfectissimi, quod Deo adesse demonstrauimus ibidem. Est enim viuentis perfectissimus gradus, viuentis cognoscitui, vt patet, ac proinde Deo est necessario concedendus. Vtramque demonstrationem præit Aristoteles subtiliter, & acutè satis verbis illis recitatis ab Aureolo ex 10. met. atque à nobis q. 1. cert. 1. n. 3. paulo immutatis ex alia versione verbis, immutata vero omnino sententia sic Aureolus legit. *Si Deus non intelligit, quid vtiq; in eo insigne? se enim habebit, vt dormiens.*

2. Tertia demonstratio à priori existentia scientia Dei exhibit à Dauide fuit verbis illis recitatis q. 1. cert. 2. n. 1. ex Psal. 93. vbi recitatum impiorum contra scientiam Dei errorem repellat: *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite, qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat? Qui docet hominem scientiam? quibus hæc in primis demonstratio continetur, omne agens principale adequatum de se debet continere quicquid in effectu est: atqui omnis cognoscitui creati Deus agens de se adequatum, & principale est: ergo debet in se continere prædicatum cognoscitui. Dixi de se esse agens principale adequatum ne recuratur ad iuuamen causarum secundarum generationum viuentia: nam sine eis potest Deus solus viuentia cuncta producere. Præterquam quod, cum & agentia omnia creata, cum quibus operatur, Deus producat, quicquid in ipsis etiam est, atque hæc ex parte sua viuentibus cognoscitui impertiantur, Deus eorum omnium author, & causa debet, si certa est maior, continere.*

3. Maior autem euidens est: quia, vt sæpe diximus, estque natura lumine notum, nemo dat, quod non habet: causa autem omni dat effectui, quicquid in ipso producit suo modo: partialiter, si partialiter producit, & totaliter, si producit totaliter. Quare, si adequatum de se agens est, omnia, quæ in effectu sunt, debet continere. Dices cum Aureolo in causis æquiuocis (vti Deus respectu creatorum omnium) est prædicata formalia effectus in causa principali, adequata etiam esse formaliter non debere: alioqui non æquiuoca causa, sed vniuoca foret. Id, quod patet in prædicatis pluribus effectuum creatorum, vti accidentis, corporis, & aliis pluribus, quæ in Deo formaliter non sunt, milleque aliis causarum æquiuocarum principium exemplis apertis. Cæterum causa æquiuoca principalis, licet non debeat habere formaliter omnia prædicata sui effectus æquiuoci secundum omnem effectus formalitatem; alitè enim eminentius, ac superiori, siue excellentiori, & nobiliori formalitate, & prædicato debet continere, vt faceret, euidensque est.

4. Ex hoc autem euidenter deducitur Deum, vt potè adequatam causam principalem æquiuocam cognoscitui, & intellectui effectus cuiuscunque creati, hæc prædicata cognoscitui, & intellectui à creatis imperfectionibus defecata formaliter continere. Vt enim ea eminenter contineat, vt continere admittis, debes in eo assignare prædicatum aliud cognoscitui, & intellectui nobilius, quod tamen cognoscitui formaliter non sit, adhuc seclusis cognoscitui creati imperfectionibus: at hoc est impossibile, & inassignabile: ergo debes in Deo admittere formaliter prædicatum cognoscitui, & intellectui ab imperfectionibus creatis defecati: minor probatur: quia illud aliud prædicatum nobilius non assignabit. Secundo: quia prædicatum cognoscitui, & intellectui non cognoscitui, & non intellectui nobilius esse euidentissimum est. Si dicas non assignari, neque hæcenus esse illud dignotum; alitè tamen posse. Dicam, quod vere Christus olim Samaritanæ: *nos affirmamus, quod scimus, vos autem, quod nescitis.*

5. Dices secundo: esse prædicatum entis à se, in quo formaliter meretur physicè intellectum, aut scientia non claudunt: quodque est nobilius longe cunctis creatis. Contra tamen est: quia, si ea valet solutio, nullum aliud prædicatum, seu attributum formaliter in Deo erit: cum hoc sit primum & principale Dei prædicatum, & quod creatis emineat omnibus. Vnde demonstrationes omnes prædicatum quæ ex creatis effectibus in causa prima, atque eorum autore Deo esse formaliter ab imperfectionibus suppurata emineant, proculs corruunt. Habent au-

tem vim manifestam: quia ex eo etiam, quod ens à se, & infinitum physicè à suo genere sit, atque omnium causa, inferitur & omnia, quæ in creatis nouimus perfectionis sine imperfectione in se formaliter exhibere: indeque omnia creata posse producere: quia ea omnia formaliter, eminentiori tamen, & nobiliori modo, in se coercet: idest ab imperfectionibus defecata, vt itaque hæc demonstratione proxima à priori demonstratum hoc cert. est. Tertiā à priori etiam demonstrationem citatis Psalmi extremis verbis videtur Regius Pfalteris continere: qui docet hominem scientiam, qui enim nescit, docere minime potest, vt lumine natura patet. Verum an euidenter sit rationis solius ductu Deum homines scientiam docere, quin aliqua ex datis hæcenus demonstratio nobis tangatur, non ita euidenter constet, vt aliam omnino demonstrationem constituat.

CERTAMEN III.

Existentiā scientiæ diuinæ demonstrari de fide non esse. Vbi 25 obiectionibus fit satis.

1. **V**ERAS adeo censent Albiz, & Herize citandi q. 3. alia que Doctores diuinæ scientiæ demonstrationes, vt eas tales esse de fide putent. Primò, Quia demonstratio vltima à priori ex Psal. 93. ab Spiritu Sancto fuit dictata, vt vidimus. Ergo de fide est ea demonstratio. Vigetur, quia ea discursus etiam solidos, & insipientes conuincendos testatur vates: qui vix demonstrationibus tanguntur: ergo dicit discursum illum suum demonstrationem esse. Antecedens constat ex procepio discursus, qui eo loci continetur. Sic enim inchoauit argumentum contra impios illos Romanos vates. *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem, non audiet? &c.* Secundo probatur ex 1. ad Romanos. *Quod notum est Dei manifestatum est in illis. Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim eius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas: ita vt sint inexcusabiles.* Pende illud: *manifesta, manifestauit, conspiciuntur, & vt sint inexcusabiles.* Tria enim prima euidentiam significant, quæ si eis non adfuerit, excusationi eorum de diuinorum ignorantia locus esset.

2. Cæterum demonstrationes existentia scientia Dei esse demonstrationes, nobis fide non constare verius nobis est: quia nil suadere potest efficacius oppositum, quam adducta loca, quæ id non præstant. Licet enim demonstratio illa ex psal. 93. adducta fuerit à Deo reuelata, non tamen reuelatum, dictum à Dauide est demonstrationem esse. Potest autem Deus absque sue veritatis, & veracitatis præiudicio rationes, & discursus probabiles solum nobis, & in se præsertim veros, suis Prophetis reuelare: maxime, si ad eorum, ad quos docendos diriguntur, caput sine accedendi. Imo licet, & honestum esse litium Patrum, seu aduocatis falsa, & futilia, vt ad verum, & iustum iudices trahant, si illac pro suo capiti eos suadendos videant, satis consonum, & suo muneri debitum est. Quod ipsum dico de conuincationibus, qui id quotidie præstamus præcipue, qui peccatis nostris nullam iniuriam, seu offensam strictam contra iustitiam recognoscimus, sed solum dignum odio Dei obiectum, & mortuum: & tamen, vt peccatores ad contritionem debitam de peccatis inducamus, ita de his, ac de iniuria, atque offensa stricta contra iustitiam pie, & laudabiliter è suggestu agimus: quia fortius id, & accomodatius, vt eos suorum peniteat delictorum, indicamus. Nec firmior est Pauli locus. Ea enim omnia de sola moralis certitudine, valdeque probabili discursu sufficienter explicantur. Id, quod satis est, vt Philosophi sint in sua idolatria inexcusabiles: ea enim adeo efficac, ac verosimilibus ratio pro vero Deo, cui nulla alia pro simulacrorum cultu possit verosimiliter opponi, satis erat, vt inexcusabiles idola colentes peccarent.

3. Licet autem daremus ea verba Pauli demonstrationem physicam, & metaphysicam strictam significare, non quidem scientia Dei eam demonstrationem esse Paulus ait, sed existentia Dei viuis, maiestatis, & omnipotentia.

potentia, seu veritatis eius, ut verba ipsa perspicue sonant. Mitto leuiorem aliam aduersariorum rationem. Nempe: de fide esse demonstrari plura de Deo, quæ scientiam eius vel claudunt, vel supponunt, ut prouidentia, & alia, quæ cert. 1. attigimus: ergo de fide est scientiam Dei, sine quibus illa esse nequeunt, demonstrari. Si verum esset antecedens de his, quæ scientiam Dei euidenter claudunt, teneret consequentia; sed in primis negatur facile aliquid diuinum demonstrari esse de fide: maxime de his quæ diuinam scientiam formaliter claudunt, tamquam prædicatum, ex quo metaphysicè coalescant. Id enim de sola prouidentia censent nonnulli, nec patum iudicio aliorum, qui aliter opinantur, imò & suo, præstantur, si probabiliter suadeant. Quod autem ex demonstrationibus aliorum diuinorum, quæ fide monstrari de fide sit, scientiamque diuinam euidenter supponant, euidenter scientia Dei demonstratur, satis non est, ut hæc demonstratio talis esse de fide, credatur. Solum enim immediate reuelata de fide esse posse communiter, ac verofamiliori opinio fert.

4. Oppones contra existentiam scientiæ Dei à ratione. Cognito ita formaliter, & metaphysicè in physica, & vera emanatione, vel illam essentialiter supponit: est siquidem veritas realis obiecti magis vero realis essentialiter dicit emanationem veram, ac non fictam ab artificibus, seu imaginantibus, ut diximus controu. de Trinit. d. de propriis, & appropriatis personarum, q. 2. atqui nullius prædicati diuini communis potest dari vera, ac non ficta emanatio, non solum causalitatis, sed neque originis, ut certum, & dogmaticum est: ergo nullum prædicatum diuinum potest esse cognitio, seu scientia formaliter, sed eminenter, ut summum. Respondetur negando maiorem, scilicet, cognitionem, & scientiam vniuersim, prout etiam increatam continet, vel esse, vel essentialiter supponere veram, & realem physicam emanationem. Ad probationem distinctionis maiorem: vera imago realis intentionalis concedo maiorem; realis physica, prout distinguitur contra intentionalem, nego maiorem. Minor de reali physica imagine, ut reali intentionali distinguitur, est vera; prout hanc etiam coeret, est falsa: neque aliud ex citato loco de Trinitate, vnde alio nostro colligi potest. In ratione enim formalis expressionis, & representationis intentionalis obiecti sufficienter, & adæquate ratio cognitionis saluatur: licet in creatis etiam procedere actiue à cognoscentis potentia inueniatur. Quia ab alio eis esse non repugnat, si cui prædicato diuino communi repugnat.

5. Rursus maiorem illam primam proximam obiectionis probabis: quia intellectio essentialis sua est actio, seu actus vitalis: de ratione autem actionis, seu actus vitalis essentialis esse, ut illo se moueat viuens, quod nequit esse: nisi actus, seu actio à viuente procedat: ergo de ratione cognitionis est à viuente procedere. Distingue minorem de ratione actus vitalis physici, & realis concedo minorem, actus vitalis, licet veri, intentionalis solum (cuiusmodi Dei cognitio est) nego iuxta doctrinam communem à nobis datam de vita duplici, physica, scilicet, & intentionali controu. de anima. Vtraque vero vitæ ratio in cognitione creata inuenitur: ac proinde, & in ea inuenitur à viuente, cuius cognitio est, vera, & realis processio: scio nonnulla loca illa sacre Scripturæ, quibus scientia Dei asseritur de scientia Dei non formalis, sed eminentialiter explicare. Veritas ea solutio nequit sustinere obrationes datas cert. 2. n. 5.

6. Secundo malam esse interpretationem iuxta statam regulam interpretandi sacras Scripturas traditam à peruenulo Tycho, atque ab Augustino, & reliquis Patribus, & scholasticis approbatam: nimirum scripturæ loca, & verba in sua rigorosa, & formalis significatione, & propriissimo sensu esse accipienda, ni aliquid inde absurdi contra expressa alia scripturæ testimonia, dogmata Theologorum inferatur: alioqui nullum esset contra hæreticos firmum scripturæ testimonium, quod distorta eius, & impropria explicatione eludi non posset: ex scientia autem formaliter in Deo asserita, ut proprie scripturæ verba significant, nil absurdi contra scripturam, & bonam Theologiam asseritur: sed necessarium aliquid ad plura scripturæ loca, & dogmata fidei, ac bonæ Theologiæ tuenda. Denique in scriptura duo in re præsentia sepe habentur, ut videmus locis datis. Primum Deum esse causam omnis creationis, & scientiæ creatæ: in quo scientia eminentialis, Christoph. de Orreaga, de Deo Vno, Tomus I.

seu eminentet in Deo asseritur. Licet autem ex hac eminentiali scientia Dei formalis non inferretur, ut euidenter inferri ostendimus, nobilior scientia creatæ; aliis pluribus locis scientia Dei asseritur, ut non solum eminentet, quod primis locis continebatur, sed formalissime scientiam Deo adesse crederemus.

QVÆSTIO III.

An ex prædicato substantiæ spiritualis, seu immaterialis diuino, scientia Dei existentia demonstretur.

ANC etiam (ut & similes alias de qualitate probationum, quibus conclusiones Theologicæ probantur reflexas quæstiones) aliorum potius exemplo, quam iudicio proprio omnino inuiti institutus, ut non semel monuimus. Ut autem inutilibus, futilibusque pro alterutra parte impugnationibus, solutionibus, & instantiis replicatis semel occurratur, titulus præfixus non de spiritualis prædicato, prout idem, atque immaterialis prædicatum est, solamque negationem corpori importat, aut de spirituali vniuersim, adhuc positum sumpto, prout accidentia spiritualia coeret, diciturque vel impeneitabilitatem, vel independentiam entis positiui à materia. (Hæc enim siue prædicato cognoscitiui saluantur) sed prout substantia prædicatum contrahit, atque substantia spiritualis genus, siue speciem metaphysicè constituit: eo quippe sensu tradita à præcis Doctoribus scientia Dei demonstratio hæc fuit.

CERTAMEN I.

Demonstratio instruitur atque de eius qualitate sententia.

1. Sancti Thom. in 1. d. 35. q. 1. a. 1. & 1. contra g. c. 44. q. 2. de verit. a. 2. & opulc. 3. c. 28. & 35. & 1. p. q. 14. a. 1. præsentem demonstrationem in hunc fere modum proponit. Quo substantia magis spirituales, atque à materia abstractæ sunt, eo maiori vi cognoscitiua pollent, & cognitione: atqui Deus substantia summe spiritualis, atque à materia abstracta est: ergo & summa vi cognoscitiua, & cognitione, seu scientia pollebit. Minor, & consequentia euidenter sunt. Maiorem ostendit: quia viuentia cognoscitiua, adhuc materialia, magis, quam non cognoscitiua à materia abstrahunt: sunt enim receptiua formarum sine materia, id est obiectorum quoad esse intentionale, quod spirituale quodammodo est, si cum physica eorum entitate comparatur. Vis item cognoscitiua potentia visiva, quia nobilior, perspicaciorque est, magis à materiæ conditionibus abstrahit in operando. V. g. grauitate alteratione physica, propinquitare, & similibus. Absolute item intellectuum omne abstrahere à materia debere probatur ex eodem S. Th. quia in cognitione fit communicatio obiecti ad cognoscentem, quod illud in se suscipit, tamquam pertinens ad propriam sui perfectionem: quod nequit fieri per communicationem obiecti, secundum esse reale, in quo nequit alteri à se communicari, nec communicare: sed per formam aliquam, ab ipso obiecto distinctam, atque ab his separatam, quæ cuiusmodi communicationem impediunt: id quod, nisi à conditionibus materialibus abstrahat cognoscentem, suo quodque perfectionis gradu, fieri minime potest. Si quidem materiale ad formam propriam coarctatur.
2. Idcirco Caietanus, Zamel, Bañez, Machin. Nazaf. Ripa, Ferrara, Capr. Carmelitani Salmant. Ioan. à S. Th. d. 16. art. 1. Corneo d. 1. dub. 2. Auerfa sect. 1. discursum demonstrationem reputant: quibus accessere Soares d. 30. mct. sect. 14. & d. 35. sect. 3. num. 18. Hetize 1. p. d. 1. c. 3. Ruiz d. 1. de scientia sect. 3. Noster Deza manuscripto de scientia q. 14. art. 1. Fasol. ibi dub. 2. Franc. Amico